

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue
Mellersta Österbottens välfärdsområde

Asiakasohjaus ja avopalvelut Toiminnan perusteet, palvelu- kuvaukset ja tukipalveluiden kriteerit

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue

Hyväksytty aluehallituksessa 12.12.2022/ §

Ikääntyneiden Asiakasohjaus ja avopalvelut.....	5
1. Aputyömiehen palvelut	7
2. Asunnonmuutostyöt.....	8
3. Ateriapalvelut	9
4. Ennaltaehkäisevät kotikäynnit.....	9
5. Kuntosalit ikääntyneille	10
6. Lieden turvakatkaisija.....	10
7. Lumisetelit.....	10
7. Omaishoidontuki	11
8. Palveluntarpeen arviointikotikäynti	12
9. Perhehoito	13
10. Päivätoiminta.....	13
11. Sauna- ja kylvetyspalvelut	14
12. Sosiaalihuoltolain mukaiset kuljetuspalvelut	14
13. Terveyspisteet	14
14. Tukipalvelutiimi	15
15. Turvapuhelin.....	16
16. Vanhussosiaalityö	17
17. Veteraanipalvelut	17

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella Asiakasohjaus ja avopalvelut (asiakkaiden palveluntarpeen arvioinnit ja asiakasohjaus, kotiin räätälöivät tukipalvelut, kotihoito, kuntouttavat päivätoiminnot, perhehoito ja omaishoidontuki) edesauttavat ikääntyneiden kotona asumista, kuntoutumista ja arjessa selviytymistä. Lähtökohtana kaikissa palveluissa on ylläpitää ikääntyneen kuntalaisen terveyttä, vireyttä, toimintakykyä ja hyvää arkea ensisijaisesti tämän omassa kodissa. Ennaltaehkäisevä toiminta perustuu paitsi lakeihin ja asetuksiin (laki ikääntyneiden toimintakyvyn tukemisesta, sosiaalihoitolaki) myös laaja- alaiseen ja moniammatilliseen näkemykseen kuntouttavasta työtteestä.

Asiakasohjauksen ja avopalveluiden keskeinen tehtävä on omalta osaltaan keskittyä ikääntyneiden sosiaalisen vuorovaikutuksen ja kontaktien ylläpitämiseen sekä verkostoihin kodin ulkopuolella. Pää tavoitteena on turvallisen kotona asumisen mahdollistaminen asiakasohjauksen ja tukipalveluiden keinoin, kotihoidon tukeminen sekä palvelu- ja laitosasumiseen siirtymisen tarpeen vähentäminen. Omaishoitajuuden ja kotona asumisen tukeminen sekä perhehoidon kehittäminen ovat merkittävä osa tukipalveluita ja asiakasohjausta.

Sosiaali- ja terveysministeriö (2013) määrittelee *tukipalvelut* - käsitteen usein ensimmäisiksi palveluiksi, joita asiakas tarvitsee itsenäisen asumisensa tueksi. Tukipalveluilla myös täydennetään kotipalvelun antamaa henkilökohtaista huolenpitoa. Tukipalveluita voivat myös saada henkilöt, jotka eivät vielä tarvitse muuta palvelua. Hyvinvointialue voi tuottaa tukipalveluita itse tai ostaa ne yksityisiltä palveluntuottajilta. Tukipalveluilla on yleensä oma hinnastonsa (STM 2020).

Kuntalainen voi hankkia myös itsenäisesti tarvitsemansa tukipalvelut yksityisiltä yrittäjiltä ja palveluiden tuottajilta. Näissä tilanteissa asiakkaan on mahdollista hyödyntää kotitalousvähennysmahdollisuutta (<https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/verokortti-ja-veroilmoitus/tulot-ja-vahennykset/kotitalousvahennys/>) tai palveluntuottajien arvonlisäverotonta palvelua.

Ikääntyneiden asiakasohjauksen ja avopalveluiden asiakkuuden kriteerit

- ikääntynyt henkilö tai omaishoitaja
- asuu kotona
- toimintakyky tai asumisturvallisuus on vaarassa alentua tai on jo alentunut (RAI- arviointi, asumisturvallisuusselvitys)
- ei vielä kotihoidon tarvetta tai olemassa olevaa palvelua
- hyötyy tukipalveluista ja palveluohjauksesta, turvallisen kotona asumisen tukemisesta ja asiakaslähtöisestä palveluiden räätälöinnistä
- palveluilla pystytään tukemaan ikääntyneen turvallista kotona asumista ja edistämään tai ylläpitämään hänen kuntoutumistaan

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (2013) mukaan iäkkään henkilön hoito ja huolenpito toteutetaan ensisijaisesti hänen yksityiskotiinsa tai muuhun kodinomaiseen asuinpaikkaansa järjestettävillä sosiaali- ja terveyspalveluilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120980>

Eduskunnan 1.5.2016 tekemän päätöksen (15 §) Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012) mukaisesti *Palveluntarpeiden selvittäminen* määritellään seuraavasti:

Hyvinvointialue vastaa siitä, että iäkkään henkilön sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muiden hänen hyvinvointiaan, terveyttään, toimintakykyään ja itsenäistä suoriutumistaan tukevien palvelujen tarve selvitetään kokonaisvaltaisesti yhdessä iäkkään henkilön ja tarvittaessa hänen omaisensa, läheisensä tai hänelle määrätyn edunvalvojan kanssa. *Palveluntarpeiden selvittämisestä vastaa iäkkään henkilön tarpeiden kannalta tarkoituksenmukainen sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015) 3 §:ssä tai terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 2 §:ssä tarkoitettu ammattihenkilö, jolla on laaja- alaista asiantuntemusta. Palveluntarpeiden selvittämisestä vastaavan työntekijän on toimittava iäkkään henkilön tarpeita vastaavasti yhteistyössä muiden tämän lain 10 §:ssä tarkoitettujen asiantuntijoiden kanssa.*

Vastuutyöntekijä puolestaan määritellään (17 §) mukaan seuraavasti:

Vastuutyöntekijän on oltava iäkkään henkilön palvelukokonaisuuden kannalta tarkoituksenmukainen sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 3 §:ssä tai terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 2 §:ssä tarkoitettu ammattihenkilö.

Soiten alueella asiakkaat ohjautuvat ikääntyneiden Asiakasohjauksen ja avopalveluiden piiriin pääsääntöisesti yhden yhteydenoton perusteella ja matalan kynnyksen periaatteella (Kuvio 1). Yhteydenottoon ei tarvita lääkärintodistusta, huolen herääminen riittää. Palveluohjaajat organisoivat saamiensa yhteydenottojen perusteella asiakkaalle tämän mahdollisesti tarvitseman palveluntarpeen arvioinnin ja ilmaisen arviointikotikäynnin.

Kuvio 1. Asiakkaiden ohjautuminen Asiakasohjaukseen ja avopalveluihin

Palveluohjaajat työskentelevät alueellisissa Omais- ja perhehoitokeskuksissa. He toimivat myös niiden kotona asuvien ikääntyneiden henkilöiden lakisääteisenä vastuuhenkilönä, jotka eivät vielä ole muiden palveluiden piirissä.

Ikääntyneiden Asiakasohjaus ja avopalvelut

Soitessa kiinnitetään erityistä huomiota kuntoutumista edistäviin ikääntyneiden palveluihin.

Tuen ja palveluiden tarpeen monipuolinen moniammatillinen ja systemaattinen arviointi (palvelutarpeen arviointi) tehdään silloin, kun iäkäs henkilö ei selviä arjestaan ilman toisen ihmisen apua tai tällainen tilanne on odotettavissa.

Kotona tehtävissä palvelutarpeen arvioinneissa painottuvat toimintakyvyn heikkenemistä ennakoivat riskitekijät kuten terveydentilan epävakaus, heikko ravitsemustila, runsas lääkitys, asumisturvallisuuden selvittäminen, turvattomuus, sosiaalisten kontaktien vähyys tai kipu.

Kotikäynnin aikana kartoitetaan asumisympäristöön mahdollisesti liittyvät puutteet, vaaratekijät sekä asiakkaan taloudellinen tilanne sekä arvioidaan kokonaistilanteen mahdollisuudet, vakaus ja vahvuudet. Arvioinnit suoritetaan keskustellen ja havainnoiden ja erilaisin testein. Saatua tietoa hyödyntämällä muodostetaan kokonaiskuva yksilöllisestä palvelutarpeesta. Soitessa käytetään RAI-tietojärjestelmää ikäihmisten kuntouttavan hoidon suunnittelussa, arvioinnissa ja kehittämisessä.

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (2013) mukaan palvelun tarve on selvitettävä kokonaisvaltaisesti. Soitessa selvitys palvelutarpeesta tehdään aina yhteistyössä iäkkään henkilön ja tarvittaessa myös hänen läheistensä ja omaistensa kanssa.

Kuvio 2. Asiakasohjauksen ja avopalveluiden toiminnan painopisteet

Ikääntyneiden Omais- ja perhehoitokeskukset toimivat

- Kokkolan alueella osoitteessa Torikatu 50
- ~~Kruununpyynn osalta Hörbyvägen 8 (Teerijärvi).~~
- Perhonjokilaaksossa Koulutie 33, Veteli
- Lestinjokilaaksossa osoitteessa Lopotinkatu 2, Kannus

Ikääntyneiden Asiakasohjaus huolehtii keskitetysti kotikäynneillä tapahtuvista arvioinneista ja asu- mista tukevien palveluiden järjestämisistä niin arjen kuin hädänkin keskellä. Arviointikotikäynnit ovat asiakkaalle aina maksuttomia. Läheisten läsnäolo kotikäynneillä on suotavaa, mikäli asiakas antaa siihen luvan. Palveluohjaajat työskentelevät tarvittaessa molemmilla kotimaisella kielellä, tulkkipal- veluita hankitaan niitä tarvittaessa.

Kuvio 3. Omais- ja perhehoitokeskusten erilaisia tukipalvelumahdollisuuksia

Aputyömiehen palvelut

Aputyömiehen palveluja voivat saada Soiten alueella asuvat, 75 vuotta täyttäneet, heikentyneen toimintakyvyn omaavat ja kotonaan asuvat henkilöt. Palvelua anotaan tarkoitusta varten laaditulla lomakkeella, jota on saatavissa Soite www- sivuilta, aputyömiehiltä ja asiasta vastaavilta palveluohjaajilta. Palveluohjaajat työskentelevät alueellisissa Omais- ja perhehoitokeskuksissa. Hakemus löytyy myös sähköisenä. Aputyömiehen palvelu on tulosidonnainen. Palveluita myönnettäessä huomioidaan henkilön tulot ja muu varallisuus. Palvelun mahdollisen myöntämisen tulorajat:

- yhden henkilön talouden bruttotulot, enintään 1500 euroa/kk
- kahden henkilön talouden bruttotulot, enintään 2500 euroa/kk
- kolmen henkilön talouden bruttotulot, enintään 3500 euroa/kk

Aputyömiestä vastaanottaa työtehtävät arkisin (ma - pe) puhelimitse klo 8.00 - 9.00. Kotikäyntien pituus on maksimissaan 1½ - 2 tuntia. Palvelu on maksullista ja perustuu Soiten vuosittain vahvistamiin maksuihin ja taksoihin.

Asiakkaalla itsellään tulee olla aputyömiestä varten tarvittavat, ehjät ja toimivat työvälineet ja -tarvikkeet. Palvelut eivät kohdennu loma-asuntoihin.

Aputyömiehen työtehtäviin kuuluvat esimerkiksi:

- pienet korjaustyöt kuten lamppujen vaihto, kaappien korjaus, pienten apuvälineiden asennus, pihan siivous jne.
- pienet maalaustyöt
- kukkapenkkiä laitot
- puiden pilkkominen
- haravointi
- ruohonleikkuu

Palveluntarvetta kartoitettaessa huomioidaan aina asiakkaan mahdollisuus kotitalousvähennykseen tai arvonlisäverottomiin palveluihin.

Asunnonmuutostyöt

Asunnonmuutostöiden tavoitteena on tukea Soiten alueella asuvien ikäihmisten turvallista ja toimivaa kotona asumista. Ensisijaisesti mahdolliset asunnonmuutostyöt kuuluvat asiakkaan tai hänen läheistensä vastuulle.

Asunnonmuutostöihin tarvitaan aina asiakkaan tekemä hakemus ja tämän lisäksi myös lääkärintodistus. Sosiaalityöntekijä tekee (hakemuksen ja lääkärintodistuksen saatuaan) asiakkaalle ilmaisen kotikäynnin. Tarvittaessa arviointikäynnille tulee mukaan myös palveluohjaaja. Työmääräys asunnonmuutostöihin suoritetaan vasta kriteerien täytyttyä.

Asunnonmuutostöiden asiakkuuden kriteerit ovat seuraavat:

- kotona asuva ikäihminen
- omaishoidontuen piirissä oleva henkilö
- tulosidonnainen avustus
- asunnonmuutostöiden avulla kyetään tukemaan ja jatkamaan asiakkaan turvallista kotona asumista

Muutostöiden suorittamista arvioitaessa huomioidaan henkilön tulot ja muu varallisuus. Muutostyön mahdollisen myöntämisen tulorajat:

- yhden henkilön talouden bruttotulot, enintään 1500 euroa/kk
- kahden henkilön talouden bruttotulot, enintään 2500 euroa/kk
- kolmen henkilön talouden bruttotulot, enintään 3500 euroa/kk

Tuloiksi ei lueta asumistukea eikä omaishoitoa koskevaan sopimukseen perustuvaa hoitopalkkiota. Yksin asuvalla voi olla säästöjä enintään 5000 euroa, kahden henkilön taloudella enintään 10 000 euroa ja kolmen henkilön taloudella enintään 13 000 euroa, joita ei huomioida varallisuusharkinnassa.

Pääsääntöiset työtehtävät asunnonmuutostöissä:

- kahvat, erilaiset tuki/ suojakaiteet, erilaiset kynnykset
- liukuesteiden asennukset
- kylpyhuoneen yleiseen turvallisuuteen liittyvät pienet työtehtävät
- ulkoportaiden madallukset jne.
- ei hissiremontteja tai – asennuksia, isoja luiskia ulko-oville tai isoja kylpyhuoneremontteja, automaattiovia tms.

Palveluntarvetta kartoitettaessa huomioidaan aina asiakkaan mahdollisuus kotitalousvähennykseen tai arvonnalisäverottomiin palveluihin. Apuvälinelainaamo myöntää ikäihmisille tarvittavia tukivälineitä kotona asumisen mahdollistamiseksi.

Ateriapalvelut

Ateriapalvelun turvin pyritään tukemaan ikääntyneen mahdollisimman itsenäistä ja pitkään kestävästä kotona asumista. Soiten kotiateriapalvelun avulla ateria toimitetaan suoraan vanhuksen kotiin. Palveluntarvetta kartoitettaessa huomioidaan aina asiakkaan toiveet ja tämän kotikunnan tarjoamat mahdolliset ateriapalveluvaihtoehdot. Osa Soiten alueen kunnista tuottaa ateriapalvelua myös omana toimintanaan.

Ateriapalveluiden tavoitteena on tarjota ikäihmisille maistuvia ja ravitsemuksellisesti täysipainoisia aterioita. Ruokavalio kootaan vanhuksille tutuista ruoista ja valmistuksessa otetaan huomioon ruoan rakenne ja maustaminen. Valmiit kotiateriat pakataan ja kuljetetaan kylminä, yksittäispakattuina ruoka-annoksina asiakkaille kaksi kertaa viikossa, tiistaisin ja perjantaisin. Ruuan turvallisuuden ja terveellisenä pysymisen takaa suojaasuun pakkaaminen (samalla tavalla kuten esimerkiksi kauppojen valmisateriat tai lihaleikkeleet) sekä katkeamaton kylmäkuljetus. Soiten kotiateriapalvelu sisältää lounaan (pääruoka, salaattiannos ja jälkiruoka).

Kotona asuvien ikäihmisten on myös mahdollista tavata ystäviä ruokailun merkeissä alueen eri palvelukeskuksissa. Palveluohjaajat selvittävät Soiten alueen eri vaihtoehtoja ja tarvittaessa organisoivat asiakkaille palvelun. Palvelu on maksullista ja perustuu Soiten vahvistamiin maksuihin ja taksoihin.

Ennaltaehkäisevät kotikäynnit

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista astui voimaan 1.7.2013. Lain tarkoituksena on tukea koko ikääntyneen väestön toimintakykyä, terveyttä, hyvinvointia ja itsenäistä suoriutumista.

Ennaltaehkäisevä kotikäynti tarjotaan kaikille Soiten alueella kotonaan asuville, 80-vuotta täyttävillä henkilöille. Kotikäynnin tarkoituksena on tukea ikääntyneen henkilön hyvinvointia ja tiedottaa heitä erilaisista Soiten ikääntyneille tarkoitetuista tukipalvelumahdollisuuksista. Palveluohjaajan tekemä kotikäynti on asiakkaalle maksuton.

Kotikäynnin tavoitteena on tukea ikäihmisiä säilyttämään toimintakykynsä mahdollisimman pitkään ja tarjota heille tietoa saatavilla olevista palveluista. Käynnin aikana kartoitetaan myös asiakkaan mahdollisia toiveita saada vertaistukea tai tavata muita ihmisiä esim. harrasteiden tai järjestötoiminnan tiimoilta. Kotikäynnit perustuvat lakiin.

Kotikäynnin aikana asiakkaalle tehdään alkukartoitus, määritellään tarvittavat tutkimukset sekä tehdään yhdessä asiakkaan kanssa hänen kuntoutumistaan tukeva asiakassuunnitelma. Soitessa käytetään RAI-tietojärjestelmää ikääntyneiden hoidon suunnittelussa, arvioinnissa ja kehittämisessä. Kotikäynnin tekee palveluohjaaja, palvelua tarjotaan kummallakin kotimaisella kielellä. Tarvittaessa hankitaan tulkkipalveluita. Palveluohjaajan kotikäynti voidaan toteuttaa digitaalisia apuvälineitä käyttäen etäkontaktina. Käynti on asiakkaalle aina vapaaehtoinen ja maksuton.

Palveluohjaaja toimii asiakkaan lakisääteisenä palveluiden vastuuhenkilönä, mikäli hänellä ei ole muuta hoitavaa tahoja.

Kuntosalit ikääntyneille

Soiten kuntosalien käyttö on tarkoitettu yli 65-vuotiaiden ohjatuille ryhmille, erityisryhmille sekä kuntotestiryhmille. Maksuttomia salivuoroja annetaan liikunnallisen koulutuksen saaneelle ohjaajalle (esim. Vertaisveturi-koulutus). Ohjaaja toimii aina ryhmänsä vastuu- ja yhteyshenkilönä.

Vuorot jaetaan ensisijaisesti uusille käyttäjille (1 vuoro/ryhmä). Vapaiksi jääneet vuorot arvotaan. Vuoron saaneet ryhmät tarjoavat vastapalveluita iäkkäille kerran kuukaudessa esim. vieraillemalla eri toimintakeskuksissa. Vastapalvelut ovat erittäin monimuotoisia ja voivat pitää sisällään esimerkiksi lukemista, tanssia ja musiikkia, ystävätoimintaa, kaverikoiria tai vaikkapa ulkoilua tai askartelua.

Kuntosalien käyttö ja koordinointi tapahtuu aina liikuntatoimen kanssa tiiviissä yhteistyössä. Yhteistyötä eri vanhus-, vammais- ja vapaaehtoisjärjestöjen kanssa tehdään tiiviisti.

Lieden turvakatkaisija

Muistisairas ihminen selviytyy parhaiten tutussa ympäristössä tuttujen rutiinien turvin (Muistiliitto). Monet tulipalot syttyvät sähköliedestä levyn unohtuessa päälle. Lieden turvakytkimen avulla virtaa ei saa vahingossa kytkettyä. Turvakytkimen avulla kyetään paremmin tukemaan ikäihmisen turvallista kotona asumista.

Asiakasohjauksesta ja avopalveluista on mahdollisuus vuokrata kotona asumisen tueksi ja turvaksi liedien turvakytkimisiä. Liedien turvakytkimien saamiseksi tarvitaan palveluohjaajan tai kotihoidon sairaanhoitajan tekemä lähete tai tarvittaessa lääkärintodistus. Liedien turvakatkaisijan asennus edellyttää aina sähkömiehen asennusta ja tarvittaessa taloyhtiön lupaa. Asiakkaille esitellään myös vapailla markkinoilla saatavilla olevista erilaisista laitevaihtoehdoista.

Palvelu on maksullista ja perustuu Soiten vahvistamiin maksuihin ja taksoihin.

~~7. Lumisetelit~~

~~Vanhusten lumiseteli on palvelusetelin kaltainen tukimuoto, jonka avulla yksin asuva ikääntynyt voi hankkia apua lumitöiden tekemiseen. Lumiseteliä voi anoa 70 vuotta täyttänyt, omakotitalossa tai rivitalossa asuva, heikentyneen toimintakyvyn omaava Soiten alueella asuva ikääntynyt henkilö. Palvelu ei koske vapaa-ajan asuntoja.~~

~~Lumisetelin arvo on 8,40 €/seteli. Hinta perustuu Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystalouden kehittämissuunnitelman mukaisesti Soiten vahvistamiin maksuihin ja taksoihin. Loppuosa lumityön hinnasta jää ikääntyneen itsensä maksettavaksi.~~

~~Lumiseteleitä myönnetään määrärahojen puitteissa. Toistaiseksi lumiseteleitä on myönnetty vuoden ajaksi viisi kappaletta. Mikäli loppuvuodesta on määrärahaa jäljellä, voidaan pyynnöstä myöntää vielä maksimissaan viisi seteliä lisää. Soiten alueen kunnat ovat myös järjestäneet omilla tahoillaan apua ikääntyneiden lumitöiden helpottamiseksi. Palveluohjaajat antavat mielellään lisätietoja asiasta. Kunnantoimistoilta ja kaupungintaloilta saa myös tarvittaessa lisätietoja.~~

~~Lumiseteliä annetaan tarkoitusta varten laaditulla lomakkeella, jota on saatavissa asiasta vastaavilta palveluohjaajilta. Hakemus löytyy myös sähköisenä Soiten www-sivuilta. Palveluntarvetta kartoitettaessa huomioidaan aina asiakkaan mahdollisuus kotitalousvähennykseen tai arvonlisäverottomiin palveluihin.~~

~~Lumisetelin hakuaika on jatkuva ja hakemukset käsitellään aina niiden saapumisjärjestyksessä.~~

Omaishoidontuki

Omaishoito on vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla.

Omaishoidon tuella tarkoitetaan kokonaisuutta, joka muodostuu vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön saamista tarvittavista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista kuten omaishoitajalle maksettavasta hoitopalkkiosta, omaishoitajien terveystarkastuksista, vapaista ja omaishoitoa tukevista muista palveluista.

Omaishoidon tuen saajana on hoidettava, ja omaishoidon tukea maksetaan hoitajalle hoitajan ja hoidon järjestämisestä vastaavan hyvinvointialueen välisen toimeksiantosopimuksen mukaisesti. Koska kyseessä on toimeksiantosopimus, ei omaishoitaja ole työsopimuslain tarkoittamassa työsuhteessa kuntaan, hoidettavaan tai hoidettavan huoltajaan. Toimeksiantosopimukseen kirjataan hoitopalkkion määrä ja maksutapa ja oikeudesta hoitajalle järjestettävistä vapaapäivistä.

Omaishoidontuesta on laadittava yhdessä hoidettavan ja omaishoitajan kanssa hoito- ja palvelusuunnitelma (laki omaishoidontuesta).

Omaishoidon tuki on sosiaalipalvelua, jonka järjestämisestä vastaa hyvinvointialue. Se on hyvinvointialueen yleiseen järjestämisvelvollisuuteen kuuluva taloudellinen tuki, jota kunta järjestää varoimensa määrärahojen mahdollistamassa laajuudessa. Hyvinvointialueella on oikeus yleisohjeillaan määrittellä tarkemmin, millä edellytyksillä ja minkä suuruisena omaishoidon tukea kunnassa järjestetään. Hyvinvointialue voi priorisoida sitä, kenelle omaishoidon tukea myönnetään, mikäli määrärahat eivät riitä tuen myöntämiseen kaikille hakijoille.

Hyvinvointialue määrittelee, millä perusteella ja minkä suuruisena omaishoidon tuen hoitopalkkioita kulloinkin maksetaan huomioiden tarkoitukseen varatut määrärahat ja lain asettamat vaatimukset. Lain mukaan hoitopalkkion taso määräytyy hoidon sitovuuden, hoidettavuuden ja vaativuuden mukaan ja lisäksi hoitopalkkion vähimmäismäärä on säädetty lailla (Laki omaishoidontuesta 937/2005, 5 §). Omaishoidontuen palkkioiden määrä tarkistetaan vuosittain (indeksikorotukset).

Omaishoidontuesta on olemassa erillinen Soiten hallituksen vahvistama myöntämiskriteeristö.

Palveluntarpeen arviointikotikäynti

Palveluntarpeen arviointeja tehdään kotikäynteinä kiireellistä tai kiireetöntä apua tarvitseville kotona asuville, Soiten alueella asuville ikääntyneille henkilöille tai pariskunnille.

Palveluntarpeen arviointikotikäynnit perustuvat sosiaalihuoltolakiin sekä lakiin ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista (ns. Vanhuspalvelulaki 2013).

Soiten Asiakasohjauksessa ja avopalveluissa työskentelevät palveluohjaajat sopivat saamansa yhteydenoton perusteella ajan asiakkaalle maksuttomaan kotikäyntiin. Asiakkaan kotona tehtävissä palveluntarpeen arvioinneissa painottuvat toimintakyvyn heikkenemistä ennakoivien riskitekijöiden (terveydentilan epävakaas, runsas lääkitys, heikko ravitsemustila, turvattomuus, sosiaalisten kontaktien vähyys, kipu) kartoittaminen. Kotikäynnin aikana tehdään myös yhteistyössä asiakkaan kanssa asu-
misturvallisuusselvitys ja kartoitetaan mahdollisten etuisuuksien (hoitotuki, asumistuki jne) tai esimerkiksi apuvälineiden mahdollinen tarve.

Arvioinnit suoritetaan testein, keskustellen ja havainnoiden. Saatua tietoa hyödyntämällä muodostetaan kokonaiskuva asiakkaan mahdollisesta yksilöllisestä palvelutarpeesta. Soiten ennakoivissa avopalveluissa käytetään RAI- tietojärjestelmää ikääntyneiden kuntoutumista edistävien palveluiden suunnittelussa, arvioinnissa ja kehittämisessä.

Palveluntarpeen arviointikotikäynnin keskeisenä tavoitteena on asiakkaan turvallisen kotona asumisen tukeminen. Ammatillinen palveluntarpeen arviointi on perusteena mahdollisten palveluiden organisointiin ja järjestämiseen. Palveluohjaaja toimii sellaisen kotona asuvan ikääntyneen henkilön vastuuhenkilönä, joka ei vielä ole muiden palveluiden piirissä.

Palveluntarpeen arviointikäynnin yhteydessä asiakkaan kanssa laaditaan kuntoutumista edistävä ja ylläpitävä hoito- ja palvelusuunnitelma. Palveluohjaajat työskentelevät kummallakin kotimaisella kielellä. Tulkkipalveluita hankitaan tarvittaessa.

Perhehoito

Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. **Ikääntyneiden perhehoito** on osa Soiten ennaltaehkäisevien avopalveluiden toimintaa.

Soite tekee toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa tai sopimuksen perhehoidon järjestämisestä yksityisen perhehoidon tuottajan kanssa. (Perhehoitolaki 3 § 263/2015.)

Toimeksiantosopimuksessa sovitaan perhehoitajalle maksettavista palkkiosta ja kustannusten korvaamisesta, perhehoitajan oikeuksista ja velvollisuuksista sekä muista perhekotia ja perhehoitoa koskevista seikoista. Soiten hyväksymä perhehoitaja ja hyvinvointialueen perhehoidon viranhaltija tekevät *toimeksiantosopimuksen* jokaisen perhehoidettavan henkilön osalta erikseen. Perhehoito voi olla osavuorokautista, tilapäistä tai jatkuvaa.

Toimeksiantosuhteisessa perhehoidossa toimeksiantaja eli hyvinvointialue Soite on vastuussa perhehoidosta ja sen järjestämisestä. Soite tekee erittäin tiivistä ja monipuolista yhteistyötä perhehoitajan kanssa.

Ikääntyneiden perhehoidosta, perhehoidon palkkioista sekä kulukorvauksista on olemassa oma, erillinen toimintaohjeensa.

Päivätoiminta

Kuntouttava päivätoiminta on tarkoitettu kotona asuville yli 65-vuotiaille. Päivätoiminnassa asiakas voi osallistua monipuoliseen virikkeelliseen ja kuntouttavaan toimintaan. Kuntouttavan päivätoiminnan tarkoituksena on tukea kotona asumista ja omaishoitajan jaksamista.

Kuntouttavassa päivätoiminnassa toimii erilaisia ja eritasoisia ryhmiä, joissa asiakkaan toimintakyky voi olla rajoittunut eri sairauksista johtuen esim. muistin tai liikuntarajoitteisuuden osalta. Asiakkaan kanssa yhdessä päädytään hänen tarpeisiinsa sopivaan ryhmään. Käyntien vakiinnuttua asiakas saa päätöksen palvelusta.

Päivätoiminnan ohjelma rakentuu ammatilliseen, kuntouttavaan ohjattuun toimintaan ja yhdessä-oloon. Vertaistuen merkitys on erittäin tärkeä. Päivän sisältö voi olla yhteislaulua, ulkoilua, jumppaa, pelejä, visailua, kädentaitoja tai keskustelua ajankohtaisista asioista jne. Päivätoiminnoissa vierailee runsaasti erilaisia vapaaehtoisia vierailijoita.

Kuntouttavissa päivätoiminnoissa on keskeistä asiakkaiden toisiltaan saama vertaistuki ja omaishoitajien jaksamisen tukeminen. Päivätoiminnan asiakkaiden hyvinvoinnista huolehtivat vanhustyön ammattilaiset.

Päivätoiminta on avoinna arkisin klo 9-15 välisenä aikana. Päivän hinta on 16,50 € (asetus), johon sisältyy aamupala, lounas ja päiväkahvi. Osapäiväisen päivätoiminnan maksu perustuu Soiten vahvistamiin maksuihin ja taksoihin.

Sauna- ja kylvetyspalvelut

Ennaltaehkäisevien avopalveluiden avulla kyetään tarjoamaan kotona asuville ikääntyneille apua, tukea ja ohjausta sauna- ja kylvetyspalveluissa. Apua on mahdollista saada kotiin (toimintakyvyn vaikea-asteinen alenema) tai sitä voidaan tarjota kodin ulkopuolella esim. alueen palvelukeskuksen esteettömissä saunatiloissa. Asiakkaille tarjotaan ko. palveluun liittyen myös tietoa yksityisten palveluntuottajien tarjoamista arvonlisäverottomista palveluista tai kotitalousvähennyksen mahdollisesta hyödyntämisestä.

Kodin ulkopuolista saunotusta järjestetään ensisijaisesti niille Soiten alueella asuville ikääntyneille, joilla on kotona puutteelliset sauna- ja pesutilat tai ne eivät ole asukkaalle esteettömiä tai käyttäjäturvallisia (suihkutilat sijaitsevat esim. kellarikerroksessa tms.) Palvelukeskusten saunapalveluissa on myös mahdollisuus tarvittaessa saada henkilökunnalta apua kylvetykseen.

Palvelu on maksullista ja perustuu Soiten vahvistamiin maksuihin ja taksoihin.

Sosiaalihuoltolain mukaiset kuljetuspalvelut

Sosiaalihuoltolain mukaisia kuljetuspalveluja järjestetään henkilöille, jotka eivät kykene itsenäisesti käyttämään julkista joukkoliikennettä pitkäaikaisen, lääkärin toteaman sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen toimintakykyä alentavan syyn takia ja joille liikkumisen tuki on tarpeen jokapäiväiseen elämään kuuluvien asioiden hoitamiseksi.

Sosiaalihuoltolaki määrittelee kuljetuspalvelun kriteerit. Kuljetuspalvelun myöntämiseksi tarvitaan aina sekä kuljetuspalveluhakemus että lääkärintodistus. Hakemus ja lääkärinlausunto käsitellään pyydettyjen liitteiden saapuessa, kuitenkin viimeistään kolmen kuukauden sisällä. Palveluohjaajat koordinoivat sosiaalihuoltolain mukaista kuljetuspalvelua. Soiten hallitus on vahvistanut erilliset palvelun myöntämisperusteet, ja ne koskevat koko kuntayhtymän aluetta.

Soiten matkapalvelukeskus vastaa sosiaalihuolto- ja vammaispalvelulakien mukaisten kuljetusten järjestelystä ja koordinoinnista. Palveluiden tilaukset on keskitetty koko toiminta-alueella ja kuljetuksia hallitaan kokonaisuutena. Matkat voidaan tilata puhelimitse, sähköpostitse, tekstiviestillä tai Soiten nettisivujen kautta.

Terveyspisteet

Senioreiden terveystieteiden tarkoituksena on auttaa ja tukea ikääntyvää edistämään omaa terveyttään, hyvinvointiaan ja toimintakykyään. Terveystieteiden toimintamuotoja ovat matalan kynnyksen neuvontapalvelu ja ajanvarausvastaanotto sekä 70- ja 75-vuotiaiden terveystarkastukset.

Eläkeläiset voivat soittaa tai varata ajan terveystieteeseen. Terveystieteestä saa hoito-ohjeita ja neuvontaa oman terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitoon ja toimintakyvyn edistämiseen. Tarvittaessa terveydenhoitaja voi ohjata asiakkaan muille sosiaali- ja terveydenhuollon tahoille. Äkilliset sairastumiset eivät kuulu terveystieteiden toimintaan.

70- ja 75-vuotiaiden terveystarkastuksissa kartoitetaan monipuolisesti asiakkaan terveydentilaa ja hyvinvointia sekä toimintakyvyn edistämismahdollisuuksia sekä mahdollisia sairastumisriskejä ja käydään läpi laboratoriovastaukset. Ikäryhmään kuuluville asiakkaille lähetetään terveystarkastukseen henkilökohtainen kutsu. Jokaiselle asiakkaalle laaditaan myös yhdessä henkilökohtainen hyvinvointisuunnitelma.

Ikäihmisten rokotukset tapahtuvat terveystieteissä ajanvarauksella. Kausi-influenssarokotuspäivät ilmoitetaan erikseen. Kokkolan senioreiden terveystieteessä toimivat myös kuulonhuollon yhdyshenkilöt. Palvelu on kuulokojeiden käyttäjille tarkoitettua kojehuoltoa sekä kuulokojeiden käyttöön liittyvää opastusta.

Terveystieteiden toiminta on maksutonta ja osallistuminen terveystarkastuksiin on vapaaehtoista.

Tukipalvelutiimi

Tukipalvelutiimin tarkoituksena on tukea kotona asuvien omaishoitajien ja -asiakkaiden hyvinvointia ja yleistä jaksamista sekä vahvistaa turvallista kotona asumista.

Tukipalvelutiimin toiminnan kautta tuetaan mahdollisuuksien mukaan sekä omaishoitajien jaksamista että omaishoidettavan omatoimisuutta. Kaikessa toiminnassa korostuu kuntoutumiseen perustuva näkökulma. Tukitiimin asiakkailta hoito- ja palvelu / asiakassuunnitelma, joka tehdään aina yhdessä asiakkaan, hänen läheisensä ja palveluiden vastuuhenkilön kanssa. Omaishoitajalle tarjotaan tarvittaessa ohjausta ja koulutusta omaisensa kuntoutumista edistävään hoitoon ja huolenpitoon.

Tukipalvelutiimin palvelu on maksullista ja perustuu Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveyspalvelukuntayhtymä Soiten vahvistamiin maksuihin ja taksoihin. Maksu määräytyy kotihoidon maksutaulukon mukaan. Asiakkaan palveluiden vastuuhenkilönä toimii aina palveluohjaaja (tiimivastaava).

Tukipalvelutiimin asiakkaita ovat:

- Omaishoidontuen piirissä olevat asiakkaat
- Veteraanit

- Sotainvalidit

Tukipalvelutiimin toiminnan keskeisiä periaatteita ovat:

- Asiakkaiden aktivointi ja omatoimisuuden tukeminen kuntouttavien menetelmien avulla
- Omaishoitajan jaksamisen tukeminen perhehoidollisin menetelmin
- Kodinhoidollisissa tehtävissä avustaminen ja ohjaaminen
- Omaishoitajan turvallisen arjen tukeminen
- Tarvittaessa päiväaikainen sijaishoitajana toimiminen omaishoitajalle, päivittäisissä toimissa (kylvetys, asiointiapu, turvallinen ulkoilu, seurustelu, virikehetket jne.) avustaminen
- Asiakkaan tarpeiden mukainen palveluohjaus
- Omaishoitajan lepo-, virkistys ja harrastehetken mahdollistaminen käynnin aikana

Turvapuhelin

Turvapuhelin on kotona asumisen apuväline, jonka avulla voidaan hälyttää apua äkillisissä hätätilanteissa kaikkina vuorokauden aikoina.

Turvapuhelinkriteerit ovat seuraavat:

- Asiakas ymmärtää turvapuhelimen käyttötarkoituksen (ei suositella, mikäli muisti on selkeästi alentunut)
- Asiakas asuu kotonaan
- Asiakkaalla tai omaishoidettavalla on terveydellinen syy, joka edellyttää tarvetta nopeaan avunsaantiin
- Asiakkaalla on terveydellinen syy, joka vaikeuttaa päivittäistä elämää ja siten aiheuttaa toistuvasti vaaratilanteita
- Asiakas ymmärtää, että kyseessä on maksullinen palvelu
- Asiakas / omainen kykenee huolehtimaan turvapuhelimen testaus- ja huoltotoimenpiteistä

Hyvinvointialue Soite ostaa erilliseltä toimijalta kotona asumisen tukipalveluina turvapuhelinpalveluita. Hälytyskeskuksessa otetaan vastaan turvapuhelinhälytyksiä, jotka puolestaan välitetään kulloisenkin asiakkaan kohdalla auttajaorganisaatiossa määriteltyihin ja valittuihin vastaanottajanumeroihin. Ensimmäiset puhelut voi halutessaan ohjata myös niille omaisille tai muille yhdyshenkilöille, jotka ovat sitoutuneet toimimaan auttajatahoina.

Asiakas maksaa itse laitteen ohjelmoinnista, asennuksesta ja käyttöopastuksesta aiheutuvat kulut sekä turvapuhelimen kuukausivuokran. Palvelu on maksullista ja perustuu Soiten vuosittain vahvistamiin asiakasmaksuihin ja -taksoihin. **Asiakkaan, jolla on auttajatahona Soiten kotihoito, tulee hankkia avainsäilö avaimen säilyttämistä varten.**

Asiakkaalta peritään kuukausimaksun lisäksi hälytysmaksu, mikäli auttajaorganisaationa toimii Soiten ylläpitämä, ammatillinen auttajataho (kotihoito, tarvittaessa vartijat) tai hälytys on tarkoituksellisesti aiheeton.

Hälytysmaksua ei peritä asiakkaalta, mikäli ensisijaisena auttajatahona on omainen tai läheinen.

Vanhussosiaalityö

Vanhussosiaalityöhön sisältyy sosiaaliohjaajan neuvonta, ohjaus ja palveluiden koordinointi. Sosiaalityöntekijöihin voi ottaa myös yhteyttä, kun kyseessä on hankaliin tai erityisen haasteellisiin henkilökohtaisiin taloudellisiin tukiin ja/tai etuuksiin liittyvät asiat. Pääsääntöisesti etuisuuksien hakemisista vastaa aina asiakas itse (asioiden hoitaja tai hoitava taho).

Vanhussosiaalityön tehtäväalueita voivat olla mm. erityisen haasteelliset elämäntilanteet, joihin liittyy

- Kelan etuuksista asumistuki, kuntoutushakemukset ja eläkehakemukset
- Asunnonmuutostyö
- Toimeentulotuen hakeminen
- Edunvalvontahakemus
- Taloudellisen tilanteen kartoitus

Veteraanipalvelut

Veteraanipalvelu on tarkoitettu niille Soiten alueen sotaveteraaneille, jotka asuvat kotonaan.

Valtiokonttorin oheistuksen mukaisesti veteraanien etuisuuksia (ilmaisia palveluita) on laajennettu, Soiten toiminta tukeutuu Valtiokonttorin ohjeistuksiin. Palveluun ovat oikeutettuja kaikki veteraanit, jolla on rintamasotilastunnus, rintamapalvelustunnus, rintamatunnus tai todistus siitä, että on palvelut eräissä Suomen sotiin liittyvissä tehtävissä.

Veteraanisairaanhoitajan kotikäyntien ensisijaisena tarkoituksena ja tavoitteena on tukea kuntouttavien avopalveluiden avulla kotona asumista. Tärkeää on myös tarjota tietoa muista olemassa olevista palveluista ja etuisuuksista, joihin asiakas mahdollisesti on oikeutettu. Veteraanien sairaanhoitaja työskentelee ja on verkostoitunut erittäin moniammatillisesti eri toimijoiden kanssa.

Kotikäynnin aikana sairaanhoitaja tekee alkukartoituksen, ennalta suunnitellut tutkimukset ja kuntouttavan jatkohoitosuunnitelman. Kotikäynti on maksuton ja asiakkaalle vapaaehtoinen.